

מסורת הש"ס

(א) [קדשין וי, 1]. (ב) [מסורה יא]: יט: שנוטות יא. ע"ש בסודות ד: וס' אלהא הקדשין (א) [מסורה יא]: ע"ש (ד) מנחם פתח. (ה) מסורה כז: [נלקח ב. כסודות מ: מיר ט. גיטין לג, 1] (ו) מסופים נוסדקין טו. ד"ה האמור,

תורה אור השלם

1. ואם בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן לז' בל אשר יתן וקריב כז ט

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שדה וכו' ת"ב: אשכנז קרבי למזבח: (ב) ת"ב: ד"ה ימכר וכו' פרכין לה פ"ק: (ג) ר"ה וכו' וכו' שאל אימור אבי:

שינויי נוסחאות

[א] ז"ל ורבי יהודה רבי יוסי וכו' אלהא ומזבח כחולין ט: [ב] מביט אלה נמחק (ש"ס). [ג] דלמך הקדש וכו' (ש"ס). [ד] איבעיה לך דבני (ש"ס). [ה] איבעיה לך דבני (ש"ס). [ו] השמל דמזבחיה לא (ש"ס). [ז] מוזב נדון בהשג יד מיקר [ומיטות דמפריק אלה כשיו נמחק] (ש"ס). [ח] כל זה על שנתן דמיה כ"מ (ש"ס). [ט] לצריכי עולה ודמיה (ש"ס). [פ] אכר שבה שאל קבל דמיה דבין דמיה נמחל (ש"ס). [צ] יענין מ"י, יצן לא קדשה בהמה כולה לגומא דמיה דנחית ליה נמי קדושת הגוף ומיגד קדשין חד אכר קדשה נמי כולה ורתי נמי לא אמרינן [ש"ס]. [ק] למזבח מהו מי כ"י פלגא דמיה וכו' (ש"ס). [יז] וכו' אמרינן יחד: אכר נמי איבעיה איבעיה ליה נמי. כשיליה פ"ק דמסורה (דף יא): קדש אכר דמיה מו. שנקדש כל ההמה לגומא מי אמרינן מיגד קדשין חד אכר דלמך קדשין לגומא ומיגד קדשין חד אכר קדשה כולה א"כ תרי מיגד לא אמרינן ואם איתא פשטות ליה למר מהא כרייתא דלא דהא קמני אין להקדש אלא ראשה ואוקמת לה כקדשי מוזב ודקאמר לדמי: כסס. דליכא למימר דמיונות ליה קדושת הגוף דהא חזי להקדשה וכרייתא דפשיטא ליה דלא קדשה כולה כצעל מוס קא מיירי קדשה דעבד וחמור דלא חזי לגופיהו: דמי ראשי למזבח גדול מזה שהוא אדם וקא מיבעיה ליה ואמאי תיפשוט ליה מההיא דאין נידון: מי אמרינן לא אשכחן. נדר בשום דוכתא דאין נידון כבבדו א"כ לא אשכחן לגבי מוזב כו': נידון כשגג יי. גבי נדר ונדבה כי האי: קדשין שדה אחוזה. לדמי עולה: מהו. היכי פריק ליה אי צעי למיפריקיה דהא פשיטא לן אי אקדשה לצדק הצית היה פריק צית זרע חומר שעורים צמחשים שקל כסף או דלמא לא אשכחן לגבי מוזב דמיפריק אלא בשווי תיקו: מתגני' פחות מכן חדש גידר אבל לא נערך: גמ' ת"ר המעריך פחות מכן חדש ר"מ אומר נותן דמיו וחכמים אומרים לא אומר כלום במאי קמפלגי ר"מ סבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה וידע שאין ערכין לפחות מכן חדש וגומר ואמר לשם דמים ורבנן סברי אדם מוציא דבריו לבטלה כמאן אולא הא דאמר רב גידל א"ר האומר ערך כלי מ עלי נותן דמים כר"מ פשיטא דכר"מ איתא מהו דתימא אפילו כרבנן התם הוא דטעי סבר כי היכי דאיכא ערכין לבן חודש איכא נמי לפחות מכן חודש אבל הכא דליכא למיטעי ודאי אדם יודע ישאין ערך לכלי וגומר ואמר לשם דמים קממשמע לן ולרבי

רבינו גרשום

יכול תצא. שאר הבהמה לחולין: בהוייתא תהא בקדושתה תהא: חוץ מרבי אורו אבר שבת. בקדושת שמימי וזה קדוש: תא בקדושת הגוף. אבל אי אקדשה דמי. אי אקדשה לישכ בהמה בקדושת דמים למזבח ואמר ויקח דמיו קרבן למזבח ודאי אין לו אלא ראשה ואפסר למכור ראשה לבדו. אבל אי אקדשה קדושת הגוף וליקרב הוא עצמו למזבח הולא יאז אדלמא כל לגבי מוזב נפדה בשויה. הראש ש"ל: ת"ב וד"ה ראשי ו"ל ראשי אה מוקדש ויודע לא אוליתן בתר אלוהות אלא במה שהחכמים דנין את לשונו ע"כ: ת"ר אדם וכו'. ובמה שאמר בלבו שעת. אבל הוא פיר וכלו שוין אלא שהוציא דמיו בלשון ערך וסבור שנותין לסגנון אחד. הראש ש"ל:

הכל מעריכין פרק ראשון ערכין

ה.

ימכר צרבי עושה. וא"ת וכי לוקח זה מקריב עולה חסירה אכר שאין אכר זה שלו הא פרכין (ב) פ"ק דמסורה (דף יא): ומשני כגון דלמך הרי עלי עולה צמיה כלומר כמו שיכול לחיות ואע"פ שנמחק רגלה מן האלכסיה ולמטה יו והא דלא קא משני כגון דלמך רגלה של זו עולה לפטור עולתו

של פלוני (ב) כ"מ פ"ק דחולין (דף כג): יט' הרי עלי לחם לפטור תודתו של פלוני י"ל דלא נקט לה אלא על לשון מימרא דלמורא אכל לשון הצרייתא לא משמע הכי: והא פ'ר הוא דאמר הקדשין וכו' דמיו. מכאן משמע דגרסי' רבה שלא (א) אמר אבי מר לרבא חזירו אע"ג דלשכחא דלמך רב יוסף דלמך מר ר"מ [א] רבי יהודה ורבי יוסי ור"ש אומרים מנין [א] לאומר רגלה של זו עולה שכולה עולה תלמוד לומר כל אשר יתן ממנו לה' יהיה קדש לרבות את כולה ואפילו למ"ד אין כולה עולה הני מילי דאקדשין דבר שאין הגשמה תלויה בו אבל דבר שהגשמה תלויה בו קדשה כולה [א] (אלא) לא קשיא הא בקדושת הגוף הא בקדושת דמים והא מר הוא דאמר [א] מקדשין זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף לא קשיא הא דאקדשין דבר הא דאקדשין חר אבר חר אבר נמי איבעיה איבעיה [א] לן דבני רבה הקדשין אבר לדמיו מהו כי איבעי לן בתם הכא בבעל מוס דומיא דחמור בעל מוס נמי איבעיה איבעיה [א] לן דבני רבה דמי ראשי לגבי מוזב מהו כי אבעיה או מקמי דאשמעה להא מתניתא השתא [א] דשמעה הא מתניתא לא מיבעיה לן גופא בעי רבה דמי ראשי לגבי מוזב מהו נידון כבבדו או אינו נידון כבבדו לא אשכחן בדמים דאינו נידון כבבדו או דלמא לא אשכחן לגבי מוזב דנידון כבבדו תיקו בעי רבא העריב עלי לגבי מוזב מהו נידון בהשג יד או אין נידון בהשג יד או דלמא לא אשכחן לגבי מוזב [א] דמיפריק אלא בשווי תיקו בעי רב אשי והקדשין שדה אחוזה חומר שעורים מהו מי אמרינן לא אשכחן לא אשכחן כסף או דלמא לא אשכחן לגבי מוזב דמיפריק אלא בשווי תיקו: מתגני' פחות מכן חדש גידר אבל לא נערך: גמ' ת"ר המעריך פחות מכן חדש ר"מ אומר נותן דמיו וחכמים אומרים לא אומר כלום במאי קמפלגי ר"מ סבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה וידע שאין ערכין לפחות מכן חדש וגומר ואמר לשם דמים ורבנן סברי אדם מוציא דבריו לבטלה כמאן אולא הא דאמר רב גידל א"ר האומר ערך כלי מ עלי נותן דמים כר"מ פשיטא דכר"מ איתא מהו דתימא אפילו כרבנן התם הוא דטעי סבר כי היכי דאיכא ערכין לבן חודש איכא נמי לפחות מכן חודש אבל הכא דליכא למיטעי ודאי אדם יודע ישאין ערך לכלי וגומר ואמר לשם דמים קממשמע לן ולרבי

יכול דעמו ע"פ שמקנו חכמים לשון וא"ת מאי שנא מדלמך פריק תמיד נשחט (פסחים דף סג). המתכין לומר תרומה ואמר מעשר מעשר ואמר תרומה לא אמר כלום ויש לומר דלא אמר כלום ממה שמוציא צפוי אכל מה שצנצנו הוא קיים ועוד יש לומר דהתם שאני שמה שאמר צפוי אינו רואה וצמיה [א] שאמר צנצנו טעה: יכול

מי נידון כצנצנו או אין נידון כצנצנו. והיכ פלגא דמים והרי אין לך צעל מוס למזבח גדול מזה שהוא אדם וקא מיבעיה ליה ואמאי תיפשוט ליה מההיא דאין נידון: מי אמרינן לא אשכחן. נדר בשום דוכתא דאין נידון כבבדו א"כ לא אשכחן לגבי מוזב כו': נידון כשגג יי. גבי נדר ונדבה כי האי: קדשין שדה אחוזה. לדמי עולה: מהו. היכי פריק ליה אי צעי למיפריקיה דהא פשיטא לן אי אקדשה לצדק הצית היה פריק צית זרע חומר שעורים צמחשים שקל כסף או דלמא לא אשכחן לגבי מוזב דמיפריק אלא בשווי תיקו: מתגני' פחות מכן חדש גידר אבל לא נערך: גמ' ת"ר המעריך פחות מכן חדש ר"מ אומר נותן דמיו וחכמים אומרים לא אומר כלום במאי קמפלגי ר"מ סבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה וידע שאין ערכין לפחות מכן חדש וגומר ואמר לשם דמים ורבנן סברי אדם מוציא דבריו לבטלה כמאן אולא הא דאמר רב גידל א"ר האומר ערך כלי מ עלי נותן דמים כר"מ פשיטא דכר"מ איתא מהו דתימא אפילו כרבנן התם הוא דטעי סבר כי היכי דאיכא ערכין לבן חודש איכא נמי לפחות מכן חודש אבל הכא דליכא למיטעי ודאי אדם יודע ישאין ערך לכלי וגומר ואמר לשם דמים קממשמע לן ולרבי

יכול דעמו ע"פ שמקנו חכמים לשון וא"ת מאי שנא מדלמך פריק תמיד נשחט (פסחים דף סג). המתכין לומר תרומה ואמר מעשר מעשר ואמר תרומה לא אמר כלום ויש לומר דלא אמר כלום ממה שמוציא צפוי אכל מה שצנצנו הוא קיים ועוד יש לומר דהתם שאני שמה שאמר צפוי אינו רואה וצמיה [א] שאמר צנצנו טעה: יכול

עין משפט נר מצוה

בט א ב מ"י פט"ו מהלכות מעשי"ק הלכה ב: ג ב מ"י פ"ה מהלכות ערכין הלכה יד: נא ד מ"י שם הלכה י: ג ב ד מ"י שם הל' יט: ג ב ד מ"י פ"ה מהל' ערכין הלכה ט: נד ד מ"י שם הלכה ג:

מוסף רש"י

יכול תצא לחולין. צדקין שפירא אורו אכר (חולין טו). ת"ל יהיה. יהיה קדש האולא אכר, ויכול דהאולא אכר קדוש מו לא מלי תשמיש היה בתהם לטס חולין, אלא תמכר טלה חוץ מדמי אורו אכר שבת, לדמי אורו אכר לא יטול שיהי הקדשו ואזי יוכל למכרו (מסורה יא). חוץ מדמי אורו אכר, וממנו לא יטול הדמים לפי שאינו של, ובמסורה (שם) פירק והא קמייני אורו שקלאה עולה מוקדשת אכר, והא היה מחוייב עולה (חולין טו). לרבות את אכר, ודל' למימכר כל אכר יתן ממנו לה' קדש, ומדכתיב יהיה ריכיהו הוא דלפילו לא נמנ לה' אלא ממנו, דיינין מוקדשת, יהיה קדש טלה (שם). מוקדשין זכר, אלא לדמיו, שמיכרנו ויצא דמיו עולה (בבבדו יד). מסורה יא. או כסס (מסורה יא). ולחיי נקט רבא זכר, דעולה איירי רבא ונקטא לא חוץ לעולה ולכא למימר קדשה חר אכר, ודל' למימכר כל אכר נקט זכר דמי לעולה משום דרובא דמיינין קרינן עולה מיינין (בבבדו יד). קדוש קדושת הגוף. הוא עולה קדוש קדושת הגוף ויקרב עולה (שם). מתי דנחמל ליה קדוש דמים נחמל ליה קדושת הגוף, ויכול דלחיי גופיה חזי להקדשה קרב האולא אכר ופיה חוץ לעולה (שם) ופיהו שקדשין והוא עצמו ראי' להקדשה אינו יאז מדי מוזב (שבבבדו יא). המעריך פחות מכן חדש ר"מ אומר נותן דמיו וחכמים אומרים לא אומר כלום במאי קמפלגי ר"מ סבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה וידע שאין ערכין לפחות מכן חדש וגומר ואמר לשם דמים (פסחים דף פח). האומר ערך כלי זה עליו. ערך לא שייך גבי כלי אלא עליו וטעם לפי שני מוספים בפרשה, נותן דמיו. כמו שחוקא שוין, וידע הוא שאין למר לשון ערך לכלי ואין ערכין קטין וגמר ואמר לשם דמים, דאין אדם מוציא דבריו לבטלה (פסחים יד. טו).

שיטת מקובצת

ת"ב ד"ה בעי רבא כי דלע"ה. בלין. איתל דמי ראשי לגבי מוזב דאינו נידון כבבדו משום דבדקשין אשכחן נידון כבבדו אכר ערכי עלי לגבי מוזב חוץ שהשויה לשון ערך נידון כבבדו או דלמא כל לגבי מוזב אינו נידון כבבדו ואיתל כל לגבי מוזב אינו נידון כבבדו וקדושת הגוף חוץ שהשויה לשון ערך נידון כבבדו אכר ערכי עלי לגבי מוזב חוץ שהשויה לשון ערך נידון כבבדו אכר ערכי עלי לגבי מוזב נפדה בשויה. הראש ש"ל: ת"ב וד"ה ראשי ו"ל ראשי אה מוקדש ויודע לא אוליתן בתר אלוהות אלא במה שהחכמים דנין את לשונו ע"כ: ת"ר אדם וכו'. ובמה שאמר בלבו שעת. אבל הוא פיר וכלו שוין אלא שהוציא דמיו בלשון ערך וסבור שנותין לסגנון אחד. הראש ש"ל:

יכול דעמו ע"פ שמקנו חכמים לשון וא"ת מאי שנא מדלמך פריק תמיד נשחט (פסחים דף סג). המתכין לומר תרומה ואמר מעשר מעשר ואמר תרומה לא אמר כלום ויש לומר דלא אמר כלום ממה שמוציא צפוי אכל מה שצנצנו הוא קיים ועוד יש לומר דהתם שאני שמה שאמר צפוי אינו רואה וצמיה [א] שאמר צנצנו טעה: יכול

סימכר ט' ללורי עולה ודמיה חולין. דהא לא אקדש גופה: חוץ דמי אכר י. שלא יקבל דמה כיון דנחמל ליה קדושת הגוף אינו רשאי למכרה ואם מכרה אינה מכורה שהרי עולתו היא ויכול דלא נפקא לחולין דתמימה היא אין קדושה חלה על מעות האכר הלכך אינה מכורה. וא"ת נמאל לוקח זה מקריב עולה חסירה אכר שאין אכר זה שלו הא פרכין לה צפ"ק דמסורה (דף יא): ומשניין לה כגון דלמך הרי עלי עולה צמיה: ואפילו למ"ד כו'. הכי אוקמינא כשיליה פ"ק דמסורה (דף יא): דלא פליגי ר"מ ורבי יהודה אלא כדנר שאין הגשמה תלויה בו כגון דלא אכרציה ולמטה: ה"ג לא קשיא ולא גרסי' אלא: הא בקדושת הגוף. הא דקמי פשטה קדושה כבודה כגון דאקדשה קדושת הגוף דלמך ראש בהמה זו אקריב עולה וכרייתא דלעיל [ד:] דאין לקדשי מוזב אלא ראשה של פרה כגון דאקדשה לדמים דלמך ראש בהמה זו עלי לדמי עולה דומיא דעבד וחמור דלא שייכא כזה קדושת הגוף להקדשה: והא מר הוא דאמר. צפ"ק דמסורה (דף יא): הקדשין זכר איל דחיי לעולה ואקדשה לדמי עולה קדוש קדושת הגוף והוא עצמו יקרב עולה דמיה דנחמל ליה קדושת דמים נחמל ליה קדושת הגוף והואיל והוא חזי לגופיה ה"כ כי אמר ראש פרה לדמי עולה מיקדש לגופה יא' (הוא) והואיל והוא חוץ ממשוט קדושה כולה: הא דאקדשין חולין. לדמיו קדוש קדושת הגוף דליכא אלא חזי מיגד: הא דאקדשין חר אכר. כגון הכא דלמך ראש פרה לדמי עולה לא אמרינן מיגד קדשין חד אכר קדשה נמי כולה ומיגד דנחמל ליה קדושת דמים נחמל ליה קדושת הגוף דמרי מיגד לא אמרינן יחד: אכר נמי איבעיה איבעיה ליה נמי. כשיליה פ"ק דמסורה (דף יא): קדש אכר דמיה מו. שנקדש כל ההמה לגומא מי אמרינן מיגד קדשין חד אכר דלמך קדשין לגומא ומיגד קדשין חד אכר קדשה כולה א"כ תרי מיגד לא אמרינן ואם איתא פשטות ליה למר מהא כרייתא דלא דהא קמני אין להקדש אלא ראשה ואוקמת לה כקדשי מוזב ודקאמר לדמי: כסס. דליכא למימר דמיונות ליה קדושת הגוף דהא חזי להקדשה וכרייתא דפשיטא ליה דלא קדשה כולה כצעל מוס קא מיירי קדשה דעבד וחמור דלא חזי לגופיהו: דמי ראשי למזבח גדול מזה שהוא אדם וקא מיבעיה ליה ואמאי תיפשוט ליה מההיא דאין נידון: מי אמרינן לא אשכחן. נדר בשום דוכתא דאין נידון כבבדו א"כ לא אשכחן לגבי מוזב כו': נידון כשגג יי. גבי נדר ונדבה כי האי: קדשין שדה אחוזה. לדמי עולה: מהו. היכי פריק ליה אי צעי למיפריקיה דהא פשיטא לן אי אקדשה לצדק הצית היה פריק צית זרע חומר שעורים צמחשים שקל כסף או דלמא לא אשכחן לגבי מוזב דמיפריק אלא בשווי תיקו: מתגני' פחות מכן חדש גידר אבל לא נערך: גמ' ת"ר המעריך פחות מכן חדש ר"מ אומר נותן דמיו וחכמים אומרים לא אומר כלום במאי קמפלגי ר"מ סבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה וידע שאין ערכין לפחות מכן חדש וגומר ואמר לשם דמים ורבנן סברי אדם מוציא דבריו לבטלה כמאן אולא הא דאמר רב גידל א"ר האומר ערך כלי מ עלי נותן דמים כר"מ פשיטא דכר"מ איתא מהו דתימא אפילו כרבנן התם הוא דטעי סבר כי היכי דאיכא ערכין לבן חודש איכא נמי לפחות מכן חודש אבל הכא דליכא למיטעי ודאי אדם יודע ישאין ערך לכלי וגומר ואמר לשם דמים קממשמע לן ולרבי

יכול דעמו ע"פ שמקנו חכמים לשון וא"ת מאי שנא מדלמך פריק תמיד נשחט (פסחים דף סג). המתכין לומר תרומה ואמר מעשר מעשר ואמר תרומה לא אמר כלום ויש לומר דלא אמר כלום ממה שמוציא צפוי אכל מה שצנצנו הוא קיים ועוד יש לומר דהתם שאני שמה שאמר צפוי אינו רואה וצמיה [א] שאמר צנצנו טעה: יכול דעמו ע"פ שמקנו חכמים לשון וא"ת מאי שנא מדלמך פריק תמיד נשחט (פסחים דף סג). המתכין לומר תרומה ואמר מעשר מעשר ואמר תרומה לא אמר כלום ויש לומר דלא אמר כלום ממה שמוציא צפוי אכל מה שצנצנו הוא קיים ועוד יש לומר דהתם שאני שמה שאמר צפוי אינו רואה וצמיה [א] שאמר צנצנו טעה: יכול

מי נידון כצנצנו או אין נידון כצנצנו. והיכ פלגא דמים והרי אין לך צעל מוס למזבח גדול מזה שהוא אדם וקא מיבעיה ליה ואמאי תיפשוט ליה מההיא דאין נידון: מי אמרינן לא אשכחן. נדר בשום דוכתא דאין נידון כבבדו א"כ לא אשכחן לגבי מוזב כו': נידון כשגג יי. גבי נדר ונדבה כי האי: קדשין שדה אחוזה. לדמי עולה: מהו. היכי פריק ליה אי צעי למיפריקיה דהא פשיטא לן אי אקדשה לצדק הצית היה פריק צית זרע חומר שעורים צמחשים שקל כסף או דלמא לא אשכחן לגבי מוזב דמיפריק אלא בשווי תיקו: מתגני' פחות מכן חדש גידר אבל לא נערך: גמ' ת"ר המעריך פחות מכן חדש ר"מ אומר נותן דמיו וחכמים אומרים לא אומר כלום במאי קמפלגי ר"מ סבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה וידע שאין ערכין לפחות מכן חדש וגומר ואמר לשם דמים ורבנן סברי אדם מוציא דבריו לבטלה כמאן אולא הא דאמר רב גידל א"ר האומר ערך כלי מ עלי נותן דמים כר"מ פשיטא דכר"מ איתא מהו דתימא אפילו כרבנן התם הוא דטעי סבר כי היכי דאיכא ערכין לבן חודש איכא נמי לפחות מכן חודש אבל הכא דליכא למיטעי ודאי אדם יודע ישאין ערך לכלי וגומר ואמר לשם דמים קממשמע לן ולרבי

יכול דעמו ע"פ שמקנו חכמים לשון וא"ת מאי שנא מדלמך פריק תמיד נשחט (פסחים דף סג). המתכין לומר תרומה ואמר מעשר מעשר ואמר תרומה לא אמר כלום ויש לומר דלא אמר כלום ממה שמוציא צפוי אכל מה שצנצנו הוא קיים ועוד יש לומר דהתם שאני שמה שאמר צפוי אינו רואה וצמיה [א] שאמר צנצנו טעה: יכול דעמו ע"פ שמקנו חכמים לשון וא"ת מאי שנא מדלמך פריק תמיד נשחט (פסחים דף סג). המתכין לומר תרומה ואמר מעשר מעשר ואמר תרומה לא אמר כלום ויש לומר דלא אמר כלום ממה שמוציא צפוי אכל מה שצנצנו הוא קיים ועוד יש לומר דהתם שאני שמה שאמר צפוי אינו רואה וצמיה [א] שאמר צנצנו טעה: יכול

יכול דעמו ע"פ שמקנו חכמים לשון וא"ת מאי שנא מדלמך פריק תמיד נשחט (פסחים דף סג). המתכין לומר תרומה ואמר מעשר מעשר ואמר תרומה לא אמר כלום ויש לומר דלא אמר כלום ממה שמוציא צפוי אכל מה שצנצנו הוא קיים ועוד יש לומר דהתם שאני שמה שאמר צפוי אינו רואה וצמיה [א] שאמר צנצנו טעה: יכול